

Αναπληρωτές Υπουργοί

Συστάσεις

CM/Rec(2023)3

5 April 2023

Σύσταση CM/ Rec (2023) 3**της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη****σχετικά με τη νομοθεσία και την πολιτική για τις βιβλιοθήκες στην Ευρώπη**

(Εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 5 Απριλίου 2023 κατά την 1462η συνεδρίαση των Αναπληρωτών Υπουργών)

Η Επιτροπή Υπουργών, σύμφωνα με το άρθρο 15.β του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης (ETS αριθ. 1),

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ένας από τους στόχους του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών της με σκοπό τη διαφύλαξη και την προώθηση των ιδανικών και αρχών, που βασίζονται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, τα οποία αποτελούν την κοινή κληρονομιά τους:

Τονίζοντας ότι οι βιβλιοθήκες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο ως κοινοτικοί κόμβοι που επιδιώκουν μια δημοκρατική, συνεκτική, χωρίς αποκλεισμούς και δίκαιη κοινωνία και αποτελούν ουσιαστικό και αναντικατάστατο στοιχείο της κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτιστικής υποδομής πληροφόρησης μιας βιώσιμης κοινωνίας, όπου η ελευθερία της έκφρασης, η πρόσβαση του κοινού στην πληροφόρηση και η δημοκρατική συμμετοχή είναι εγγυημένες:

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, το 2000, η Διοικούσα Επιτροπή Πολιτισμού, Κληρονομιάς και Τοπίου (CDCPP), σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Βιβλιοθηκών, Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης (EBLIDA), συνέταξε τις Κατευθυντήριες Γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης/EBLIDA για τη νομοθεσία και την πολιτική των βιβλιοθηκών στην Ευρώπη, οι οποίες άσκησαν μεγάλη επιρροή στη διαμόρφωση πολιτικών και ενέπνευσαν τη σχετική με τις βιβλιοθήκες νομοθεσία σε όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης: Επισημαίνοντας ότι αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές χρησιμεύουν ως σημείο αναφοράς για μεμονωμένες βιβλιοθήκες που λειτουργούν σε συχνά δύσκολες τοπικές καταστάσεις, καθώς

και για περιφερειακούς και τοπικούς διαχειριστές που επιθυμούν να αναδιαρθρώσουν τα τοπικά συστήματα βιβλιοθηκών:

Υπογραμμίζοντας ότι - ενώ οι αρχικές κατευθυντήριες γραμμές εξακολουθούν να είναι επίκαιρες - οι πολιτιστικές και κοινωνικές αλλαγές από τη μία πλευρά και οι τεχνολογικές εξελίξεις από την άλλη, αποτελούν πρόκληση για τις βιβλιοθήκες με νέους τρόπους:

Τονίζοντας ότι τις τελευταίες δύο δεκαετίες, οι βιβλιοθήκες έχουν εξελιχθεί ως χώροι εμπλουτισμού της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης, της δημιουργίας γνώσης και της συμμετοχής των πολιτών και ότι, σε αρκετά κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, η νομοθεσία για τις βιβλιοθήκες αντικατοπτρίζει ήδη αυτές τις νέες έννοιες και τους νέους ρόλους, οι οποίοι εμπνέονται από μεγάλο αριθμό εγγράφων και συστάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Έχοντας τη βεβαιότητα ότι η αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου της Ευρώπης/EBLIDA για τη νομοθεσία και την πολιτική των βιβλιοθηκών στην Ευρώπη και η μετατροπή τους σε σύσταση της Επιτροπής Υπουργών μπορεί να ενισχύσει μια πανευρωπαϊκή προσπάθεια για την επίτευξη μιας καλά ενημερωμένης, χωρίς αποκλεισμούς και δημοκρατικής κοινωνίας:

Σημειώνοντας ότι, ως εκ τούτου, το CDCPP αποφάσισε να επανεξετάσει τον τομέα των βιβλιοθηκών¹ προκειμένου να συντάξει ένα νέο σύνολο αρχών που θα είναι σχετικό με την εθνική νομοθεσία και πολιτική στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, θα είναι σύμφωνο με τις δημοκρατικές αξίες, θα είναι συμβατό με τις συνταγματικές αρχές των κρατών μελών και θα μπορεί να εμπνεύσει νέα ή/και αναθεωρημένη νομοθεσία και πολιτική για τις βιβλιοθήκες:

Επαναβεβαιώνοντας ότι οι βιβλιοθήκες πρέπει να συμβάλλουν στους κοινούς στόχους, που προσδιορίζονται στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπως η κοινωνική ένταξη, η ποιοτική εκπαίδευση, η ειρήνη, η δικαιοσύνη και οι ισχυροί θεσμοί:

Σημειώνοντας ότι η πρόοδος των τεχνολογιών πληροφόρησης για όλους έχει αναδείξει νέες πτυχές στον τομέα των βιβλιοθηκών και της πληροφόρησης, όπως η πρόσβαση, η προστασία της ιδιωτικής ζωής, η προστασία των δεδομένων, τα μεγάλα δεδομένα, η συνδεσιμότητα και η ένταξη, η κυβερνοασφάλεια, η τεχνητή νοημοσύνη, το 5G, το blockchain, η

¹ Για τους σκοπούς της παρούσας πρότασης, οι «βιβλιοθήκες» ορίζονται ως δημόσιες πρόσβασης ιδρύματα πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και κοινωνικού χαρακτήρα, που εξυπηρετούν τοπικές, ακαδημαϊκές ή εξειδικευμένες κοινότητες ή/και την κοινωνία στο σύνολό της. Είναι εθνικά ή τοπικά, δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα εφόσον είναι μη κερδοσκοπικά και υιοθετούν και εφαρμόζουν τις αξίες, τις αρχές, τα πρότυπα και τις επαγγελματικές μεθοδολογίες των βιβλιοθηκών.

αυτοματοποίηση διαδικασιών, οι αυτόνομες συσκευές και η εικονική (επαυξημένη ή διευρυμένη) πραγματικότητα·

Υπενθυμίζοντας τις σχετικές συμβάσεις, συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης, ήτοι:

- Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ETS αριθ. 5), άρθρο 10,
- Την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό (ETS αριθ. 18),
- Η Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης (ETS αριθ. 121),
- Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη, ETS αριθ. 143),
- Η Σύμβαση-πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων (ETS αριθ. 157),
- Τη Σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνία (ΣΕΔ αριθ. 199),
- Τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα αδικήματα που αφορούν τα πολιτιστικά αγαθά (CETS αριθ. 221),
- Σύσταση CM/Rec(2016)2 σχετικά με το Διαδίκτυο των πολιτών,
- Σύσταση CM/Rec(2017)1 σχετικά με τη στρατηγική της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς για τον 21ο αιώνα,
- Σύσταση CM/Rec(2017)8 σχετικά με τα μεγάλα δεδομένα για τον πολιτισμό, τον γραμματισμό και τη δημοκρατία,
- Σύσταση CM/Rec(2018)3 για την πολιτιστική κληρονομιά που αντιμετωπίζει την κλιματική αλλαγή: αύξηση της ανθεκτικότητας και προώθηση της προσαρμογής,
- Σύσταση CM/Rec(2018)10 για τη συμβολή του πολιτισμού στην ενίσχυση του διαδικτύου ως χειραφετητικής δύναμης,
- Σύσταση CM/Rec(2020) για τις επιπτώσεις των αλγοριθμικών συστημάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα,
- Σύσταση CM/Rec(2020)7 για την προώθηση της συνεχούς πρόληψης των κινδύνων κατά την καθημερινή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: συνεργασία με τα κράτη, τους ειδικούς και τους πολίτες,
- Σύσταση CM/Rec(2022)15 για το ρόλο του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων,
- Τις κατευθυντήριες γραμμές για την τεχνητή νοημοσύνη και την προστασία των δεδομένων (T-PD(2019)01), που εξέδωσε το Συμβούλιο της Ευρώπης,

Υπενθυμίζοντας άλλες σχετικές διεθνείς νομικές πράξεις:

- Το ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση το 2015, Μεταμορφώνοντας τον κόσμο μας: η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (A/RES/70/1),
- Το Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (1966), άρθρο 19,
- Τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (1989),
- Τη Σύμβαση της UNESCO για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και τα πρωτόκολλά της (1954 και 1999),
- Τη Σύμβαση της UNESCO για τα μέσα απαγόρευσης και πρόληψης της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών (1970),
- Η Σύμβαση UNIDROIT για τα κλαπέντα ή παράνομα εξαχθέντα πολιτιστικά αντικείμενα (1995),
- Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000), άρθρο 11,
- Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948), άρθρο 19,
- Οδηγία 2014/60/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους μέλους και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 (αναδιατύπωση),
- Κανονισμός (ΕΕ) 2019/880 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με την εισαγωγή και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών,
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών,
- Την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη) και την τροποποίηση ορισμένων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2021,
- Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας,
- Οδηγία 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για το δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού και για ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς το δικαίωμα του δημιουργού στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας,

- Οδηγία (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και για την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ,
- Οδηγία (ΕΕ) 2019/1024 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, σχετικά με τα ανοικτά δεδομένα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα (αναδιατύπωση),
- Οδηγία 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων,
- Σύσταση (ΕΕ) 2021/1970 της Επιτροπής, της 10ης Νοεμβρίου 2021, σχετικά με έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά,
- τη σύσταση της UNESCO για την ανοικτή επιστήμη (2021),
- η Διακήρυξη του Φρίμπουργκ για τα πολιτιστικά δικαιώματα (2007),

Σημειώνοντας τα ακόλουθα επαγγελματικά έγγραφα:

- Το Μανιφέστο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ενώσεων και Ιδρυμάτων Βιβλιοθηκών (IFLA)/UNESCO για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες (1994) και την επικαιροποιημένη έκδοσή του (2022),
- Η Πρωτοβουλία της Βουδαπέστης για την ανοικτή πρόσβαση (2002),
- Το Μανιφέστο Πολυπολιτισμικών Βιβλιοθηκών της IFLA/UNESCO (2009),
- Το Μανιφέστο της IFLA/UNESCO για τις ψηφιακές βιβλιοθήκες (2011),
- Το Μανιφέστο της IFLA για το Διαδίκτυο (2014),
- Τη Κοινή Δήλωση των EBLIDA/IFLA/LIBER “Be open to open science: stakeholders should prepare for the future, not cling to the past” (2016),
- Τη Δήλωση της IFLA για τις βιβλιοθήκες και την τεχνητή νοημοσύνη (2020),
- Την Έκθεση της EBLIDA «Think the unthinkable - A post Covid-19 European Library Agenda meeting Sustainable Development Goals and funded through the European Structural and Investment Funds (2021-2027)» (2020),
- Το Μανιφέστο της IFLA/UNESCO για τις σχολικές βιβλιοθήκες (2021),

Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών:

1. Να διασφαλίσουν τη συνοχή μεταξύ των κανόνων που αφορούν τη νομοθεσία για τις βιβλιοθήκες και των κανόνων που εφαρμόζονται σε άλλους συναφείς τομείς, μαζί με τις σχετικές πολιτικές τους,
2. Να διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής των παραδοσιακών κανόνων για τις βιβλιοθήκες, ώστε να λαμβάνονται υπόψη όλα τα διαφορετικά θέματα που αφορούν τη νομοθεσία και την πολιτική για τις βιβλιοθήκες,
3. Να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των ιδιωτών και των εταιρικών φορέων, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα,
4. Να διασφαλίσουν παράλληλα ότι η νομοθεσία για τις βιβλιοθήκες λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές συνθήκες και τα συμφέροντα των κρατών μελών, προκειμένου να είναι αποτελεσματική:
 - α. Να υιοθετήσουν κατάλληλα νομοθετικά ή άλλα μέτρα πολιτικής που είναι σύμφωνα με τις αρχές που περιγράφονται στην παρούσα σύσταση και τις συνημμένες κατευθυντήριες γραμμές και να ευθυγραμμίσουν την υφιστάμενη νομοθεσία με τις ίδιες αρχές,
 - β. Να μεταφράσουν την παρούσα πρόταση και τις συναφείς κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης/EBLIDA για τη νομοθεσία και την πολιτική βιβλιοθηκών στην Ευρώπη (βλ. παράρτημα) στις αντίστοιχες επίσημες γλώσσες τους και να τις διαδώσουν όσο το δυνατόν ευρύτερα στους αρμόδιους φορείς και πρόσωπα.

Παράρτημα της σύστασης CM/Rec(2023)3

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ/ EBLIDA ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι βιβλιοθήκες μπορούν να εκτελούν τις λειτουργίες που αναφέρονται στη σύσταση CM/Rec(2023)3 και στις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές.

I. Ελευθερία της έκφρασης, ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση και δημοκρατική συμμετοχή

1. **Ανοικτή πρόσβαση στην πληροφόρηση και ανάπτυξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας**

- i. Οι βιβλιοθήκες δημιουργούνται προς όφελος των κοινοτήτων των χρηστών τους, ώστε να παρέχουν στους ανθρώπους ανοικτή πρόσβαση σε πληροφορίες και ιδέες. Ως ανεξάρτητος τόπος συνάντησης και χώρος δημόσιας συζήτησης και διαλόγου, συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας και στην ελευθερία της έκφρασης και της σκέψης.
- ii. Η πρόσβαση στις βιβλιοθήκες θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν σε όλους τους πολίτες χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία, ο πολιτισμός, η πολιτική, η ηλικία, η σωματική ή μαθησιακή αναπηρία, το φύλο ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός.
- iii. Οι συλλογές που αποκτώνται στις βιβλιοθήκες, ανεξαρτήτως μορφής ή τύπου, είτε μεμονωμένες είτε ενταγμένες σε δίκτυο, θα πρέπει να περιλαμβάνουν έναν ολοκληρωμένο πυρήνα βασικού πληροφοριακού υλικού, εργαλείων και υπηρεσιών που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους και διατίθενται δωρεάν στο κοινό και σε όλα τα μέλη της κοινότητας των χρηστών, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα πληρωμής τους. Η πρόσβαση σε αυτό το βασικό πληροφοριακό υλικό και στις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα, εκτός εάν η υφιστάμενη νομοθεσία το περιορίζει σκόπιμα σύμφωνα με τις θεμελιώδεις συμβάσεις, διακηρύξεις και χάρτες που προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.
- iv. Τα σημεία εξυπηρέτησης των βιβλιοθηκών θα πρέπει να παρέχουν το καλύτερο επίπεδο και την καλύτερη δυνατή ποιότητα πνευματικής και φυσικής πρόσβασης στο υλικό και τις πηγές τους, καταπολεμώντας την παραπληροφόρηση και την παραπλανητική πληροφόρηση και καλύπτοντας τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία.
- v. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να παρέχουν πρόσβαση σε υλικό που δεν αποτελεί μέρος των συλλογών τους, κάνοντας χρήση των εθνικών και διεθνών υπηρεσιών διαδανεισμού και παράδοσης εγγράφων.
- vi. Οι βιβλιοθήκες είναι σχεδιασμένες ως συμπεριληπτικοί θεσμοί και ως εκ τούτου, θα πρέπει να είναι «ασφαλείς χώροι» για όλα τα είδη μειονοτήτων, για τις οποίες θα πρέπει να αναπτύσσονται ειδικά προγράμματα με σκοπό την καταπολέμηση, όπου είναι απαραίτητο, κάθε πρακτικής που αποσκοπεί σε διακρίσεις λόγω φύλου, ταυτότητας φύλου ή έκφρασης φύλου.

2. Αρχές για την ανάπτυξη της συλλογής

- i. Οι συλλογές των βιβλιοθηκών πρέπει να αναπτύσσονται με βάση την ανεξάρτητη επαγγελματική κρίση των βιβλιοθηκονόμων, χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές, δογματικές, εμπορικές ή άλλες επιρροές. Όπου ενδείκνυται, αυτό θα πρέπει να γίνεται σε συνεννόηση με αντιπροσωπευτικούς φορείς χρηστών, κοινοτικές ομάδες ή άλλους εκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς και ενημερωτικούς φορείς.
- ii. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποκτούν υλικό και να παρέχουν πρόσβαση σε πόρους με βάση την ποιότητα και τη συνάφεια με τις ανάγκες της κοινότητας των χρηστών, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία της κοινότητας που εξυπηρετούν όσον αφορά το περιεχόμενο, τη γλώσσα και τη μορφή που παρέχουν.
- iii. Οι πολιτικές ανάπτυξης συλλογών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τις ψηφιακές συλλογές, θα πρέπει να αναθεωρούνται και να επικαιροποιούνται συνεχώς, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις μεταβαλλόμενες ανάγκες και ευκαιρίες, και να καθορίζονται κριτήρια για την απομάκρυνση εγγράφων που βρίσκονται σε κακή κατάσταση ή είναι απαρχαιωμένα. Η ανάπτυξη συλλογών θα πρέπει να είναι μια διαφανής διαδικασία και οι πολιτικές στις οποίες βασίζεται θα πρέπει να δημοσιοποιούνται.
- iv. Οι μειονοτικές ομάδες θα πρέπει να εφοδιάζονται με υλικό στη γλώσσα τους που να αφορά στον πολιτισμό τους. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι συλλογές των βιβλιοθηκών θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν τους πολιτισμούς των μειονοτήτων και να τους καθιστούν γνωστούς στην ευρύτερη κοινότητα, κατά περίπτωση.
- v. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποτελούν μέρος τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών συστημάτων, τα μέλη των οποίων συνεργάζονται σε θέματα απόκτησης και διακίνησης συλλογών και διαμορφώνουν στενές σχέσεις συνεργασίας με άλλα πολιτιστικά, εκπαιδευτικά και πληροφοριακά ιδρύματα.

3. Αρχές για την πρόσβαση σε ψηφιακό περιεχόμενο

- i. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει:
 - Να επιδιώκουν την απόκτηση ηλεκτρονικής πρόσβασης σε πληροφοριακούς πόρους για λογαριασμό των χρηστών σύμφωνα με τις αρχές που υπογραμμίζονται στην ενότητα 1,

- Να παρέχουν δημόσια σημεία πρόσβασης με κατάλληλα επίπεδα υποστήριξης και καθοδήγησης, επιτρέποντας την ανεξάρτητη χρήση του ψηφιακού περιεχομένου και των πληροφοριών,
- Να μην επιτρέπουν εν γνώσει τους την πρόσβαση σε υλικό του διαδικτύου που είναι παράνομο στη δικαιοδοσία στην οποία παρέχεται πρόσβαση και να επισημαίνουν, στο μέτρο του δυνατού, στοιχεία παραπληροφόρησης και παραπλανητικής πληροφόρησης, με την προϋπόθεση ότι εναπόκειται στους χρήστες να καθορίζουν τις πληροφορίες στις οποίες επιθυμούν να έχουν πρόσβαση,
- Να διαμορφώνουν πολιτικές σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου που να εκφράζουν τους επιδιωκόμενους στόχους και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την παροχή δημόσιας πρόσβασης σε ψηφιακό περιεχόμενο και πληροφορίες και να εξασφαλίζουν πλήρη διαφάνεια όσον αφορά την προέλευση των πληροφοριών και τους τρόπους με τους οποίους παράγονται, προωθούνται, διαδίδονται και στοχεύονται,
- Να σέβονται τα δικαιώματα των χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων εμπιστευτικότητας και προστασίας της ιδιωτικής ζωής, σύμφωνα με τα νομοθετικά μέσα που αφορούν την προστασία των προσωπικών δεδομένων,
- Να αναθεωρούν συνεχώς τις πολιτικές σχετικά με τα σημεία δημόσιας πρόσβασης και την εφαρμογή τους στην πράξη, σε διαβούλευση με αντιπροσωπευτικούς φορείς των χρηστών και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών,
- Να αποθηκεύουν, να προστατεύουν, να ενισχύουν και να αναπτύσσουν ιστορικές συλλογές, εφόσον αυτό αποτελεί μέρος των αρμοδιοτήτων τους, και να προωθούν ενεργά τις συλλογές αυτές στο ευρύ κοινό.

4. Προώθηση της δημοκρατικής συμμετοχής

i. Οι βιβλιοθήκες πρέπει:

- Να θεωρούνται απαραίτητη δύναμη για τη διατήρηση και την ανάπτυξη της δημοκρατίας, εμπλέκοντας τις κοινότητες και προσφέροντας πλατφόρμες συζήτησης,
- Να προάγουν την ποικιλομορφία των πηγών πληροφόρησης και των απόψεων, ώστε οι πολίτες να μπορούν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις με βάση την κριτική σκέψη,
- Να συμμετέχουν ενεργά στη διοργάνωση δημόσιων συζητήσεων προς όφελος του κοινωνικού συνόλου,

- Να ενισχύουν την αξιοπιστία με την ενίσχυση της πρόσβασης σε αξιόπιστες πληροφορίες, για παράδειγμα με τη χρήση συστημάτων αξιολόγησης ιστοτόπων και την αξιολόγησή τους, αντί του φιλτραρίσματος των πληροφοριών, βελτιώνοντας έτσι την ιχνηλασιμότητα των πληροφοριών και την επαλήθευση των σημαντικών παρόχων πληροφοριών,
- Να σχεδιάζουν συμπεριληπτικές λύσεις που περιλαμβάνουν την ευαισθητοποίηση, την εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης, τη διευρυμένη συμμετοχή ενδιαφερόμενων φορέων και τη συνεργασία των δημόσιων αρχών.

II. Οι βιβλιοθήκες στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

5. Διακυβέρνηση των βιβλιοθηκών

i. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές στα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν τους απαραίτητους οργανωτικούς, οικονομικούς και ελεγκτικούς μηχανισμούς για να επιτρέψουν τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις εθνικές πολιτιστικές και εκπαιδευτικές πολιτικές που επιδιώκουν την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, όπως ορίζονται από τα Ηνωμένα Έθνη και τα αντίστοιχα προγράμματά τους σε ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει:

- Να εξασφαλίσουν το απαραίτητο νομικό καθεστώς και τις επαγγελματικές πλατφόρμες για όλους τους τύπους βιβλιοθηκών στο πλαίσιο μιας εθνικής πολιτικής προσανατολισμένης στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης,
- Να παρέχουν συγκεκριμένες οργανωτικές δομές για όλα τα επίπεδα του τομέα των βιβλιοθηκών - δημόσιες, ακαδημαϊκές, εθνικές, σχολικές ή ειδικές βιβλιοθήκες - αποσαφηνίζοντας τους διακριτούς ρόλους, τα καθήκοντα και τις ευθύνες τους και καθιστώντας υποχρεωτική την παρουσία επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων στη διοίκηση σε όλα τα σχετικά οργανωτικά επίπεδα,
- Να ενθαρρύνει τις βιβλιοθήκες να συμμορφώνονται με τα διεθνή πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές,
- Να παρέχουν ένα διαφανές διοικητικό πλαίσιο που να αποσαφηνίζει τις σχέσεις μεταξύ των βιβλιοθηκών και άλλων κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων για την

παροχή υλικού που ενδιαφέρει τους χρήστες των βιβλιοθηκών, ιδίως (ηλεκτρονικών) βιβλίων και άλλων μέσων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού ή ψυχαγωγικού ενδιαφέροντος,

- Να προσπαθούν να αναπτύξουν την απαραίτητη υποδομή για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των βιβλιοθηκών, αναγνωρίζοντας τις ειδικές αποστολές και τα καθήκοντά τους στο ευρύτερο πλαίσιο των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης,
- Να θεωρούν ότι η παροχή πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών από βιβλιοθήκες μειώνει το πληροφοριακό χάσμα και είναι συχνά ζωτικής σημασίας για τα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω φτώχειας, απομόνωσης ή κοινωνικού αποκλεισμού.

6. Υπηρεσίες βιβλιοθήκης και δείκτες επιδόσεων

- i. Τα τεχνικά πρότυπα και οι προδιαγραφές που αφορούν τις τηλεπικοινωνίες, τα ψηφιακά δίκτυα και τον σχετικό εξοπλισμό θα πρέπει να εφαρμόζονται, στο μέτρο του δυνατού, για να διευκολύνεται η εθνική και διεθνής ανταλλαγή πληροφοριών.
- ii. Οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών θα πρέπει να επιδιώξουν να προσφέρουν κατευθυντήριες γραμμές για τη μέτρηση της ποιότητας των επιδόσεων που σχετίζονται με τους διάφορους τύπους βιβλιοθηκών και τις αποστολές τους, σύμφωνα με την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.
- iii. Οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών για συγκεκριμένες ομάδες χρηστών θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα στους κανονισμούς και να παρέχονται εν μέρει μέσω υπηρεσιών που ρυθμίζονται από/περιλαμβάνονται στην κοινή νομοθεσία για τις βιβλιοθήκες, εν μέρει μέσω εξειδικευμένων βιβλιοθηκών και εν μέρει μέσω κεντρικών υπηρεσιών.
- iv. Θα πρέπει να διεξάγονται τακτικές μελέτες και αξιολογήσεις για να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι βιβλιοθήκες εκπληρώνουν την εκπαιδευτική και πολιτιστική αποστολή τους, καθώς και τη συμμόρφωση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.
- v. Οι αρχές βιβλιοθηκών σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης των υπηρεσιών βιβλιοθηκών στο πλαίσιο των εθνικών και διεθνών πολιτικών πληροφόρησης.

7. Χρηματοδότηση των βιβλιοθηκών

- i. Θα πρέπει να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ του αναμενόμενου επιπέδου υπηρεσιών και της παροχής επαρκών πόρων, ανεξάρτητα από τον τύπο της βιβλιοθήκης και το επίπεδο της αρχής που τη διέπει.

- ii. Η χρηματοδότηση των βιβλιοθηκών θα πρέπει να αποτελεί κυρίως ευθύνη των δημόσιων αρχών. Οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών που χρηματοδοτούνται εν μέρει από άλλες πηγές δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την επαγγελματική ακεραιότητα των βιβλιοθηκονόμων ούτε την επιλογή του υλικού της βιβλιοθήκης και δεν θα πρέπει να υπονομεύουν τις θεμελιώδεις αρχές της ελεύθερης πρόσβασης και της δωρεάν παροχής ορισμένων βασικών υπηρεσιών.
- iii. Οι βιβλιοθηκονομικές αρχές και οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύξουν οργανωτικές δομές και μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου που να εξασφαλίζουν την βέλτιστη αξιοποίηση των δημόσιων χρημάτων που δαπανώνται για τις βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω του σχεδιασμού εργαλείων για την ορθή μέτρηση της απόδοσης και τον ποιοτικό έλεγχο για διάφορους τύπους βιβλιοθηκών, καθώς και μέσω της πρόβλεψης μέσων που αξιολογούν την κοινωνική λογοδοσία των βιβλιοθηκών.
- iv. Η διασφάλιση ότι η χρηματοδότηση των βιβλιοθηκών αντανακλά τον αντίκτυπο των νέων τεχνολογιών θα πρέπει να αποτελεί ευθύνη των δημόσιων αρχών.
- v. Οι βιβλιοθήκες είναι φορείς οικοδόμησης της κοινότητας και παροχής άτυπης εκπαίδευσης- ως εκ τούτου, θα πρέπει να θεσπίζουν μηχανισμοί που να διασφαλίζουν το συντονισμό με τα αναπτυξιακά σχέδια και τις στρατηγικές των εθνικών και τοπικών κοινοτήτων, καθεμία με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες και λειτουργίες της.

8. Εκπαίδευση και κατάρτιση

- i. Η εκπαίδευση των βιβλιοθηκών θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στην εθνική νομοθεσία για τις βιβλιοθήκες και την πολιτική βιβλιοθηκών ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση και την παροχή ενός επαγγελματικού σώματος βιβλιοθηκονόμων και άλλου προσωπικού.
- ii. Θα πρέπει να προβλεφθούν επαρκείς πόροι για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού και των χρηστών, ώστε να είναι σε θέση να κάνουν σωστή χρήση των νέων εργαλείων και υπηρεσιών στις βιβλιοθήκες.
- iii. Οι αρχές βιβλιοθηκών θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή προσωπικού βιβλιοθηκών μέσω της ανάπτυξης ευρωπαϊκών προγραμμάτων ανταλλαγής προσωπικού.

III. Παγκόσμιες και τοπικές απειλές και λειτουργίες των βιβλιοθηκών

9. Οι βιβλιοθήκες ως βασικές υπηρεσίες σε περιόδους καταστροφών

i. Όπως όλα τα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι βιβλιοθήκες είναι ευάλωτοι οργανισμοί και μπορεί να δυσκολεύονται να αντιδράσουν σε παγκόσμιες και τοπικές απειλές. Η κρίση του Covid-19, καθώς και άλλες πιθανές μελλοντικές κρίσεις, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη οι βιβλιοθήκες να είναι ανθεκτικοί οργανισμοί. Χρειάζονται σχέδια αντιμετώπισης καταστροφών προκειμένου να μπορούν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους σε επισφαλείς περιόδους ή υπό αντίξοες συνθήκες. Ως εκ τούτου, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές των κρατών μελών, σε συνεργασία με τους διευθυντές των βιβλιοθηκών, θα πρέπει:

- Να αναγνωρίζουν τον ουσιαστικό χαρακτήρα των υπηρεσιών βιβλιοθηκών και τη σημασία τους για την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων που εξυπηρετούν,
- Να καταρτίσουν κατάλληλα σχέδια διαχείρισης που να περιέχουν ανάλυση των σχετικών κινδύνων, τόσο των ανθρώπινων όσο και των φυσικών, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης μόνιμων μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη, τη μείωση και την αποφυγή των κινδύνων, με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση του προσωπικού,
- Να προετοιμάζουν ακριβή σχέδια καταστροφών ώστε να είναι σε θέση να συνεχίσουν τη λειτουργία της βιβλιοθήκης υπό δυσμενείς συνθήκες,
- Να αξιολογούν τη σημασία των υπηρεσιών βιβλιοθήκης για τις κοινότητες που πλήττονται από απειλές τοπικής ή/και παγκόσμιας φύσης, ώστε να είναι δυνατή η ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση και πιθανή αποφυγή των απειλών αυτών,
- Να αναλύουν την κυκλοφορία των εγγράφων και να δημιουργούν εναλλακτικούς τρόπους αλληλεπίδρασης των βιβλιοθηκών με τις κοινότητες που εξυπηρετούν,
- Να παρέχουν ορθή και ακριβή πληροφόρηση για τις παγκόσμιες/τοπικές απειλές και να διαδίδουν τις πληροφορίες αυτές στον πληθυσμό,
- Να προωθούν την έννοια της βιβλιοθήκης ως «ασφαλές μέρος» όπου παρέχεται πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες και σε κατάλληλους διαύλους επικοινωνίας,
- Να σχεδιάζουν εναλλακτικούς τρόπους παροχής υπηρεσιών βιβλιοθήκης με έμφαση στις τεχνολογίες, την εξ αποστάσεως παράδοση και τα νέα μοντέλα διανομής,

- Να επανεξετάζουν περιοδικά τους προϋπολογισμούς και να βρίσκουν εναλλακτικές πηγές εσόδων προκειμένου να ενισχύσουν την ετοιμότητα των βιβλιοθηκών να αντιμετωπίσουν καταστάσεις κρίσης και να μετριάσουν τους κινδύνους,
- Να καθιερώνουν συνεργασία με δίκτυα που συνήθως λειτουργούν σε καταστάσεις καταστροφών και κρίσεων, με φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη διάσωση και την πολιτική προστασία, καθώς και με φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτισμού και διεθνείς οργανισμούς (π.χ. Blue Shield International), έτσι ώστε οι πόροι και οι δραστηριότητες των βιβλιοθηκών να μπορούν να προσαρμόζονται γρήγορα σε αντίξοες συνθήκες.

IV. Ψηφιακός μετασχηματισμός και προώθηση ενός βιώσιμου, αξιόπιστου και συμπεριληπτικού οικοσυστήματος βιβλιοθηκών

10. Οι βιβλιοθήκες ως ενεργοί παράγοντες στην αλυσίδα του βιβλίου και της πληροφόρησης

i. Στην πρώτη γραμμή του ψηφιακού μετασχηματισμού, οι βιβλιοθήκες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αλυσίδα του βιβλίου και της πληροφόρησης, τόσο σε ψηφιακή όσο και σε έντυπη μορφή. Η υιοθέτηση οριζόντιων τεχνολογιών και η εφαρμογή μετασχηματιστικών δυνατοτήτων, με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης (AI) και αλγοριθμικών συστημάτων, μπορούν να δημιουργήσουν τη δυνατότητα ενίσχυσης αυτού του ρόλου. Σε συνεργασία με τους διευθυντές βιβλιοθηκών, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει

- Να εκπονήσουν σχέδια βιβλιοθηκών που θα επιτρέπουν στις βιβλιοθήκες να αναβαθμίσουν τις πρακτικές τους από την αναλογική στην ψηφιακή και να συνδυάσουν τις δύο μορφές προκειμένου να ανταποκριθούν στους παραδοσιακούς στόχους των βιβλιοθηκών,
- Να επιδιώκουν στόχους εξ αποστάσεως μάθησης σε συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα, αξιοποιώντας την εικονική διάσταση της μάθησης και παρέχοντας ψηφιακά σημεία πρόσβασης (hotspots) για τους νέους,
- Σε συμμόρφωση με τους κανονισμούς για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και τις συστάσεις που ρυθμίζουν τη χρήση αλγοριθμικών συστημάτων, να ασκούν τον έλεγχο των δεδομένων και των μεταδεδομένων που επηρεάζουν τις λειτουργίες της βιβλιοθήκης και να επαναχρησιμοποιούν τα δεδομένα αυτά σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης

αποφάσεων, ιδίως όταν αφορούν την κυκλοφορία των ανθρώπων και των πόρων και τα αποτελέσματα για τις βιβλιοθήκες,

- Να διασφαλίζουν τη ρύθμιση των προϊόντων τεχνητής νοημοσύνης για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των αρχών της ισότητας, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης των χρηστών στις βιβλιοθήκες,
- Να προωθήσουν το ρόλο των βιβλιοθηκών ως φόρουμ ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών για την ηθική χρήση των τεχνολογιών ΤΝ στις βιβλιοθήκες,
- Να διασφαλίζουν ότι τα αλγοριθμικά συστήματα που εφαρμόζονται στις βιβλιοθήκες δεν δημιουργούν ανισότητες ή διακρίσεις και ότι συμμορφώνονται με τη νομοθεσία που αποσκοπεί στη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων,
- Να προωθούν προϊόντα και υπηρεσίες βιβλιοθηκών που αποσκοπούν στην άρση εμποδίων ή ανισοτήτων οικονομικής, νομικής ή τεχνολογικής φύσης,
- Να ενθαρρύνουν τη δημόσια επαναχρησιμοποίηση των πόρων και δημιουργούν ευκαιρίες για την ενσωμάτωση του περιεχομένου και την εξαγωγή γνώσης, σύμφωνα με τους κανονισμούς περί πνευματικών δικαιωμάτων, προωθώντας τη βιωσιμότητα και την ποικιλομορφία τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

11. Πληροφοριακή και ψηφιακή παιδεία

i. Ως κοινοτικοί κόμβοι που έχουν σχεδιαστεί για να ενθαρρύνουν την κοινωνική ανάπτυξη των κοινοτήτων που εξυπηρετούν, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να φιλοξενούν και να παρέχουν προγράμματα και μαθήματα για τον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης και την πληροφόρηση. Ως εκ τούτου, θα πρέπει:

- Σε ένα πλήρως ολοκληρωμένο σύστημα βιβλιοθηκών, να εξετάζουν ολόκληρο τον κύκλο ζωής των εγγράφων και να εξασφαλίζουν τη βέλτιστη κυκλοφορία του περιεχομένου των εγγράφων στο πλαίσιο μιας εθνικής και διεθνούς υποδομής όπου όλες οι βιβλιοθήκες συμμετέχουν στις διακριτές λειτουργίες τους μέσω της εφαρμογής προτύπων που προωθούν τη διαλειτουργικότητα,
- Να ενθαρρύνουν και να προωθούν την εφαρμογή αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων προγραμμάτων μέσων ενημέρωσης, πληροφόρησης και ψηφιακού αλφαριθμητισμού με σκοπό να δώσουν τη δυνατότητα σε άτομα και ομάδες να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και να ξέρουν πώς να τα εφαρμόζουν στην πράξη,

- Να ενδυναμώνουν τα άτομα να προστατεύουν τις πληροφορίες στις οποίες έχουν πρόσβαση από κάθε προσπάθεια χειραγώγησης ή εκμετάλλευσης της νοοτροπίας και των ενεργειών των ανθρώπων μέσω παραπληροφόρησης και παραπληροφόρησης,
- Να ενισχύουν τις δραστηριότητες πληροφόρησης και ψηφιακού αλφαριθμητισμού για στοχευμένες κατηγορίες ατόμων, σε στενή σύνδεση με τις γενικές πολιτικές, με στόχο τη γεφύρωση των εθνικών και τοπικών ψηφιακών διαχωρισμών,
- Στο πλαίσιο των γενικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, και με πνεύμα συμπερίληψης, να διδάσκουν σε όλα τα τμήματα του πληθυσμού, και ιδιαίτερα στους νέους, την ορθή χρήση των μέσων ενημέρωσης και τον τεχνολογικό γραμματισμό· αυτό θα πρέπει να ενσωματωθεί στις κατευθυντήριες οδηγίες και στα αναλυτικά προγράμματα σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης,
- Να εφαρμόζουν πρακτικές που αποσκοπούν στην αύξηση του πληροφοριακού αυτοπροσδιορισμού των ατόμων, έτσι ώστε να συνειδητοποιήσουν τυχόν περιορισμούς στις ατομικές τους προσπάθειες για ελεύθερη πρόσβαση σε πληροφορίες και άσκηση ατομικών δικαιωμάτων,
- Να διεξάγουν έρευνα με στόχο την αξιολόγηση του επιπέδου δημοκρατικής συμμετοχής και της άσκησης των ατομικών δικαιωμάτων.

V. Πνευματικά δικαιώματα και προστασία της κληρονομιάς των βιβλιοθηκών

12. Πνευματικά δικαιώματα και βιβλιοθήκες

i. Οι βιβλιοθήκες εφαρμόζουν τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων. Οι νόμοι αυτοί διαφυλάσσουν εύλογα την πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την πρόσβαση των χρηστών της βιβλιοθήκης στις πληροφορίες. Σε κάθε νόμο που αφορά τα πνευματικά δικαιώματα και τα συγγενικά δικαιώματα, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναγνωρίζονται ως οργανισμοί με δημόσια λειτουργία - χρηματοδοτούμενοι από δημόσιους πόρους - και η διαθεσιμότητα και η χρήση των πληροφοριών που περιέχουν θα πρέπει να διευκολύνεται με κάθε δυνατό τρόπο. Σε γενικές γραμμές, τόσο το καθεστώς εξαιρέσεων από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τις βιβλιοθήκες όσο και οι κυβερνητικές πολιτικές σχετικά με την κυκλοφορία εγγράφων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στις βιβλιοθήκες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέπουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τόσο για τα φυσικά όσο και για τα ψηφιακά έγγραφα.

ii. Έχοντας πλήρη επίγνωση της συμμετοχής τους στη δημιουργία αξίας για το κοινό που εξυπηρετούν και, ταυτόχρονα, για την οικονομία του πολιτισμού, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επιτελούν τη δημόσια λειτουργία τους ανεξάρτητα από το είδος του υλικού που διαχειρίζονται, είτε πρόκειται για έντυπη, οπτικοακουστική ή ψηφιακή πληροφορία.

iii. Οι πολιτικοί φορείς θα πρέπει να εξασφαλίσουν τις νομικές και οικονομικές συνθήκες που εγγυώνται την πρόσβαση στις συλλογές των βιβλιοθηκών και την ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών στον πολιτισμό, την πληροφόρηση, την εκπαίδευση, την έρευνα, τη γνώση και τον ελεύθερο χρόνο.

iv. Ο δανεισμός ηλεκτρονικών βιβλίων είναι εξίσου σημαντικός με αυτόν των έντυπων βιβλίων για τη διασφάλιση της ποικιλομορφίας των απόψεων, της λογοτεχνικής δημιουργικότητας και της ισότιμης πρόσβασης στο πολιτιστικό περιεχόμενο. Όπως και με τα έντυπα βιβλία, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να προωθήσουν μια βιώσιμη δέσμευση όλων των ενδιαφερομένων στην αγορά του βιβλίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού δανεισμού στις βιβλιοθήκες, ιδίως διευκολύνοντας την απόκτηση από τις βιβλιοθήκες αδειών για ψηφιακά βιβλία, με εύλογους όρους, αμέσως μετά τη δημοσίευσή τους, εξασφαλίζοντας παράλληλα δίκαιη αμοιβή για τους συγγραφείς και τους εκδότες.

v. Ως εκ τούτου, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να επιδιώξουν την τέλεια συμπληρωματικότητα μεταξύ της πλήρους άσκησης της αποστολής της πρόσβασης των βιβλιοθηκών στις πληροφορίες και τους πόρους και της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.

13. Κυβερνητικές υποχρεώσεις σε σχέση με τις βιβλιοθήκες

i. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να απολαμβάνουν ειδικό καθεστώς στα κυβερνητικά μέτρα που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης του πολιτιστικού περιεχομένου και της πρόσβασης των ατόμων σε αυτό. Σε στενή διαβούλευση με τις επαγγελματικές οργανώσεις και τους σχετικούς φορείς, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει:

- Να επιβάλλουν στις βιβλιοθήκες ειδική υποχρέωση να παρέχουν πρόσβαση στις πληροφορίες που παράγονται από τις κυβερνητικές και τοπικές αρχές των κρατών μελών,
- Να διασφαλίσουν ότι οι βιβλιοθήκες, ως ιδρύματα με μη εμπορικό σκοπό, έχουν πλήρη δυνατότητα:
- Να επωφελούνται από την εξαίρεση στο αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής ή παρουσίασης στο κοινό ενός έργου ή μιας βάσης δεδομένων για αναπαραγωγές και αποσπάσματα νομίμως προσβάσιμων έργων για σκοπούς εξόρυξης κειμένου και δεδομένων, στο πνεύμα του άρθρου 4 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά,
- Να επωφεληθούν από την εξαίρεση στο αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής ή παρουσίασης στο κοινό ενός έργου ή μιας βάσης δεδομένων με αποκλειστικό σκοπό την απεικόνιση για διδασκαλία, σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790,
- Να δημιουργήσουν αντίγραφα οποιουδήποτε έργου που βρίσκεται μόνιμα στις συλλογές τους, σε οποιαδήποτε μορφή ή μέσο, με αποκλειστικό σκοπό τη διατήρηση των έργων αυτών, στο πνεύμα του άρθρου 6 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790,
- Να δημιουργούν αντίγραφα οποιουδήποτε έργου εκτός εμπορίου, σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 8 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790,
- Να καθιστούν τα ορφανά έργα που περιλαμβάνονται στις συλλογές τους διαθέσιμα στο κοινό και να δημιουργούν αντίγραφα των έργων αυτών, με σκοπό την ψηφιοποίηση, στο πνεύμα του άρθρου 6 της οδηγίας 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων,
- Να προωθούν τον ελεγχόμενο ψηφιακό δανεισμό (CDL) ως έναν τρόπο ενθάρρυνσης της πρόσβασης των πολιτών στην πληροφορία, επιτρέποντας τον δανεισμό από βιβλιοθήκες σε ψηφιακούς πελάτες με τον τρόπο «δανείζω όπως τα έντυπα», χωρίς να αποτρέπουν άλλες

βιβλιοθήκες από τη χρήση διαφορετικών μοντέλων ηλεκτρονικού δανεισμού, προς το συμφέρον τόσο των κατόχων δικαιωμάτων όσο και των βιβλιοθηκών,

- Να επιτρέπουν τον βασικό δανεισμό ηλεκτρονικών βιβλίων στο πλαίσιο του μοντέλου «ένα αντίτυπο, ένας χρήστης», χωρίς να αποθαρρύνουν άλλες βιβλιοθήκες από τη χρήση διαφορετικών μοντέλων ηλεκτρονικού δανεισμού, προς το συμφέρον τόσο των κατόχων δικαιωμάτων όσο και των βιβλιοθηκών,
- Να διαθέτουν πληροφορίες και πολιτιστικό περιεχόμενο μέσω συλλογικών συμβάσεων, αδειοδότησης και άλλων μορφών διαπραγματεύσεων με εκδότες και συγγραφείς σε λογικές τιμές, όταν χρησιμοποιούνται για σκοπούς ατομικής ανάπτυξης,
- Να μην επιτρέπουν εκδοτικές πολιτικές που αποσκοπούν στον περιορισμό της πρόσβασης στις πληροφορίες στις βιβλιοθήκες, είτε με τη μορφή εμπάργκο είτε με τη μορφή ρητών βέτο στις αγορές των βιβλιοθηκών,
- Να δεσμεύονται για την προώθηση της ανοικτής επιστήμης και για ένα υγιέστερο και αποτελεσματικότερο ερευνητικό οικοσύστημα, έχοντας έτσι μεγαλύτερο αντίκτυπο στη χρηματοδότηση της έρευνας και στη μεταφορά γνώσης.

14. Νομότυπη κατάθεση

i. Η νομότυπη κατάθεση είναι το πρωταρχικό μέσο για τη δημιουργία συλλογών εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι στόχοι της θα πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

- Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια εθνική συλλογή σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, προκειμένου να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί ο εθνικός πολιτισμός και να μεταδοθεί στις μελλοντικές γενιές,
- Θα πρέπει να παρέχεται πρόσβαση στις αποθηκευμένες δημοσιεύσεις μέσω διατάξεων εξαίρεσης που καταρτίζονται στο πνεύμα του άρθρου 6 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά,
- Θα πρέπει να καταρτιστούν κανονισμοί που να απαιτούν από τους εκδότες/παραγωγούς να καταθέτουν έντυπα και ψηφιακά αντίγραφα σε εθνικά ιδρύματα

φύλαξης. Η εθελοντική κατάθεση δεν θα πρέπει να αποθαρρύνεται εάν επιτυγχάνει τον ίδιο στόχο με την υποχρεωτική κατάθεση. Πρέπει να καλύπτονται όλες οι κατηγορίες δημοσιεύσεων, σύμφωνα με τις κατάλληλες πολιτικές, που συνεπάγονται επίσης επιλεκτικές πολιτικές,

- Τα καταθετήρια ιδρύματα θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν αποτελεσματικές βιβλιογραφικές υπηρεσίες με πλήρη εθνική βιβλιογραφία και έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές-σε συνεργασία με εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς, θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν επίσημες στατιστικές για την εθνική εκδοτική παραγωγή και επαρκή πρόσβαση στις κατατεθειμένες εκδόσεις, κατά προτίμηση μέσω ψηφιακών δικτύων, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα,
- Η κατάθεση έντυπων και ψηφιακών αντιγράφων θα πρέπει να διατηρείται σε λογικά επίπεδα ανάλογα με τις εθνικές ανάγκες. Λόγω του υψηλού κόστους των προγραμμάτων διατήρησης συλλογών, θα πρέπει να αποφεύγεται προσεκτικά η επικάλυψη των πολιτικών που συνδέονται με τη νόμιμη κατάθεση ηχητικού, οπτικοακουστικού, κινηματογραφικού και ηλεκτρονικού υλικού,
- Η αρχειοθέτηση στο διαδίκτυο μέσω τεχνικών συγκομιδής θα πρέπει να ενθαρρυνθεί έντονα,
- Η εφαρμογή της νομότυπης κατάθεσης για τις ψηφιακές δημοσιεύσεις θα πρέπει να ενισχυθεί μέσω εκστρατειών που αποσκοπούν στο να ευαισθητοποιήσουν τους παραγωγούς σχετικά με τη σημασία της αποθήκευσης του διαδικτυακού περιεχομένου για την προστασία της βιβλιοθηκονομικής κληρονομιάς,
- Η μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς νόμιμης κατάθεσης θα πρέπει να τιμωρείται με οικονομικά ή άλλα μέτρα,
- Θα πρέπει να αναλυθούν περαιτέρω και να ενθαρρυνθούν τα μοντέλα συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων κατάθεσης,
- Θα πρέπει να αναληφθεί μελλοντική έρευνα και διερεύνηση προκειμένου να διερευνηθούν οι νομικές, τεχνικές και οικονομικές πτυχές της νόμιμης κατάθεσης ηλεκτρονικών δημοσιεύσεων.

15. Διασυνοριακή μεταφορά γραπτής κληρονομιάς

i. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- Το υλικό γραπτής κληρονομιάς, είτε προέρχεται από βιβλιοθήκες είτε όχι, περιλαμβάνεται στον ορισμό ή/και στον κατάλογο των πολιτιστικών αγαθών που

προστατεύονται βάσει των υφιστάμενων διεθνών κανόνων για τον έλεγχο των εξαγωγών που αναφέρονται στην παρούσα σύσταση και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές- στην ειδική περίπτωση του υλικού πολιτιστικής κληρονομιάς σε βιβλιοθήκες, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται η μόνιμη εξαγωγή του και θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο η προσωρινή εξαγωγή του,

- Η Σύμβαση της UNESCO για τα μέσα απαγόρευσης και πρόληψης της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών, η Σύμβαση UNIDROIT για τα κλαπέντα ή παράνομα εξαχθέντα πολιτιστικά αντικείμενα και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα αδικήματα σχετικά με τα πολιτιστικά αγαθά (CETS αριθ. 221) αποτελούν τα έγγραφα αναφοράς για ζητήματα κλοπής ή παράνομης εξαγωγής,
- Προβλέπονται εθνικές ρυθμίσεις για τον έλεγχο της διασυνοριακής διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, στο πνεύμα των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3911/92 του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1992 για την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών και μεταγενέστερα κείμενα),
- Λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό εκκρεμών αμφισβητούμενων ζητημάτων, ενθαρρύνονται προγράμματα που αποσκοπούν στην παροχή πληροφοριών σχετικά με την πρόσβαση στη γραπτή κληρονομιά που μεταφέρθηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μεταφράστηκε από την ελληνική ομάδα (Ελένη Φίλη, Γεωργία Ζαφειρίου, Εμμανουήλ Γαρουφάλλου) του έργου TELL (Κωδ. Έργου:2024-1-RO01-KA220-ADU-000255917) του MetaDATA LAB, του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΔΙΠΑΕ

INTERNATIONAL
HELLENIC
UNIVERSITY

Department of Library Science
Archives and Information Systems